

Dnr Af-2017/0045 3736

Datum: 2017-11-29

Avsändarens referens: U2017/03537/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande: Ökade möjligheter till grundläggande behörighet i nationella yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om ökade möjligheter till grundläggande behörighet i nationella yrkesprogram. Arbetsförmedlingen ser att det finns ett stort behov av insatser som kan bidra till kompetensförsörjningen, och en viktig del i detta är att fler elever tar del av yrkesprogram på gymnasiet. Arbetsförmedlingen betonar att ökade möjligheter att läsa behörighetsgivande kurser inom yrkesprogram inte bör ske på bekostnad av yrkeskurser som bidrar till elevens anställningsbarhet efter gymnasieutbildningen. Därför är myndigheten positivt inställd till att utrymme ges genom en utökning av yrkesprogrammets gymnasiepoäng och att eleven istället ges möjlighet att välja bort de kurser som ger grundläggande behörighet. Dock finns vissa risker med den utökning av gymnasiepoäng som föreslås, då det kan leda till att yrkesprogrammen som ökar i omfattning uppfattas som krävande och därför väljs bort. Det skulle därmed skapas ett ökat behov av att genom kommunikation och studie- och yrkesvägledning tydliggöra vilka alternativ och möjligheter som finns för elever på yrkesprogram.

Arbetsförmedlingen har inga synpunkter på promemorians förslag om att införa ett estetiskt ämne i alla nationella gymnasieprogram.

Kapitel 4

Arbetsförmedlingen delar den bild som promemorian förmedlar om att det är svårt för arbetsgivare att hitta arbetskraft med rätt kompetens, och ser därför positivt på

Arbetsförmedlingen

BESÖKSADRESS: Hälsingegatan 38

POSTADRESS: Arbetsförmedlingen

113 99 Stockholm

Tel: 0771-600000 | Fax: 08-508 801 99

E-post: arbetsformedlingen@arbetsformedlingen.se
arbetsformedlingen.se

förändringar som kan göra yrkesprogram mer attraktiva för elever. Som promemorian pekar på kan ökade möjligheter till behörighetsgivande kurser vara tilltalande för elever som vill hålla dörrarna öppna för vidare studier. Vidare ser Arbetsförmedlingen fördelar med att fler elever kan rustas med grundläggande behörighet då så väl arbetsmarknadens behov som individens förutsättningar kan förändras över tid, till exempel som följd av omständigheter kopplade samhällsekonomi, teknisk utveckling eller individens fysiska förutsättningar. Grundläggande behörighet är något som kan minska tröskeln till karriärväxlingar under arbetslivet, vilket bland annat kan ge förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

Arbetsförmedlingen vill även peka på att det finns andra förklaringar till ett vikande intresse för yrkesprogram, utöver elevernas praktiska förutsättningar att ta del av behörighetsgivande kurser. Elevernas gymnasieval präglas exempelvis av den generella synen på olika gymnasieprogram och dess status, samt elevernas sociala bakgrund.¹ Ökade möjligheter att läsa kurser som ger grundläggande behörighet skulle kunna bidra till att höja statusen för yrkesprogram, vilket är positivt. Det är dock sannolikt att det kommer att behövas ytterligare åtgärder för att förändra attityderna kring yrkesprogrammen. Ett kommunikativt arbete för att stärka kunskaperna om de olika alternativ som yrkesprogrammen erbjuder, i kombination med förstärkt studie- och yrkesvägledning kan vara sätt att få fler elever att intressera sig för yrkesprogram.

Arbetsförmedlingen ser att det är viktigt att värna om yrkesprogrammets innehåll i form av yrkeskurser, som ofta efterfrågas av arbetsgivare och bidrar till elevernas möjligheter att få anställning efter avslutad utbildning. Att yrkesprogrammets omfattning utökas för att rymma fler kurser som ger grundläggande behörighet är att föredra framför alternativet att minska det yrkesinriktade innehållet till förmån för behörighetsgivande kurser. Av dessa skäl tillstyrker Arbetsförmedlingen förslaget om att utöka antalet gymnasiepoäng till max 2 800. En väsentlig del i detta är att den ökade omfattningen bygger på frivillighet och att elever har möjlighet att välja bort de kurser som ger grundläggande behörighet, så som beskrivs i promemorian under avsnitt 4.3.

Trots att de behörighetsgivande kurserna enligt förslaget ska vara frivilliga för eleven kan det finnas utmaningar i att förmedla detta till elever, och Arbetsförmedlingen ser en risk att vissa elever blir avskräckta av att yrkesprogrammets innehåll blir mer omfattande sett till antalet gymnasiepoäng. Detta kan i synnerhet gälla elever som inte är studiemotiverade eller som möter särskilda utmaningar i sina studier, exempelvis kopplat till språk eller funktionsnedsättningar. Två saker som blir synnerligen viktiga i det sammanhanget är

- att flexibiliteten kring yrkesprogrammets utformning och omfattning tydligt kommuniceras till eleverna, samt

---

¹ Ratio (2015) Rapport nr 19 *Väljer unga fel – Grundskoleelevers attityder till gymnasievalet*

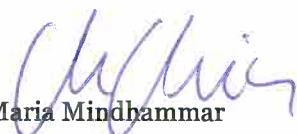
- att elever som har behov av stöd för att nå utbildningsmålen kan erbjudas detta, vilket inte minst gäller nyanlända elever vid nationella yrkesprogram.

En tydlig kommunikation och god tillgång till studie- och yrkesvägledning är en förutsättning för att eleven ska kunna göra ett väl underbyggt gymnasieval. Kommunikationen bör synliggöra elevens möjligheter att anpassa gymnasiestudierna efter individuella förutsättningar och framtida yrkes- och studieambitioner. Kommunikationen bör också skapa förutsättningar för normbrytande gymnasieval, där såväl negativa attityder kring yrkesprogram som den könsuppdelade arbetsmarknaden motverkas.

Kapitel 6 Ett estetiskt ämne ska ingå i alla nationella program i gymnasieskolan

Arbetsförmedlingen har inga synpunkter på förslaget att det ska ingå ett estetiskt ämne i varje nationellt gymnasieprogram. När det gäller yrkesprogrammen kan det dock behövas kompensande åtgärder för att säkerställa att gymnasiearbetets minskade omfattning inte får en negativ påverkan för kopplingen till arbetsmarknaden. Av promemorian framgår det att branschorganisationer lyft fram gymnasiearbetet som viktigt, och Arbetsförmedlingens bild är att gymnasiearbetet många gånger ger eleven värdefulla kontakter och erfarenheter som kan leda till anställning. Att gymnasiearbetets omfattning minskar från 100 till 50 gymnasiepoäng behöver i sig inte betyda att gymnasiearbetet inte längre kan fungera som en dörröppnare till arbetsmarknaden, men Arbetsförmedlingen vill understryka vikten av att värna om de delar i yrkesprogrammen som är av betydelse för elevens förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Mindhammar
överdirektör

Hanna Frydebo
utredare

Beslut i ärendet har fattats av överdirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av utredare Hanna Frydebo. I den slutliga handläggningen av ärendet har sektionschef Anna Araskog deltagit.